

Vom continua să-l întrebăm și, poate, mai mult decât atunci când a fost în viață, să urmăm sfaturile înțelepciunii sale.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Dr. Dumitru Sandu

H. H. Stahl (1901—1991), prin activitatea sa neobosită desfășurată aproape șapte decenii, ocupă un loc bine precizat în sociologia românească. Începând cu campania de la Rușești el se remarcă nu numai ca un bun coordonator al muncii pe teren, ci și ca un gânditor lucid, care, prin sugestiile făcute profesorului său, Dimitrie Gusti, pe linia găsirii unei formule noi, care să îmbine poziția a doi mari gânditori: românul Gusti și germanul Paul Barth — contribuie efectiv la îmbunătățirea sistemului sociologic care a fost călăuză a celor grupați în Școala sociologică de la București.

În activitatea celui ce a fost omul, savantul, profesorul și cetățeanul Henri H. Stahl, noi distingem trei etape, totul fiind însă legal organic de efortul continuu al cercetătorului de a înțelege și explica procesele abordate.

a. Perioada interbelică reprezintă etapa marilor acumulări și a afirmării eminentului cercetător, care a fost unul din cei mai apropiați de profesorul Gusti, prețuit și stimat de acesta. Pentru Stahl, ca și pentru creatorul școlii sociologice de la București, cercetarea sociologică reprezintă o sinteză a tuturor disciplinelor sociale particulare, inclusiv istoria, care trebuie să urmărească evoluția fenomenelor în timp. H. H. Stahl însă merge mai departe decât Gusti pe această pistă, socotind că trebuie pornit de la prezent spre trecut, în fond să realizeze o reconstituire a evoluției fenomenelor, ținând seama de punctul final, care este prezentul.

Cea mai remarcabilă operă elaborată de pe această poziție este „*Nerej, un village d'une région archaïque*”, lucrare în 3 volume, apărută în 1939, și prefațată de Dimitrie Gusti. Această lucrare reprezintă, în fapt, actul de naștere al *arheologiei sociale*, orientare nouă în școala sociologică de la București. Lucrările *Sociologia satului devălmaș românesc*, vol. I, 1946, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. I—III, 1958—1965, *Les anciennes communautés villageoises roumaines. Asservissement et pénétration capitaliste*, 1969, idei reluate și în *Controverse de istorie socială românească*, 1969, sau în *Studii de sociologie istorică*, 1972, reprezintă o prelungire și aprofundare a preocupărilor din deceniul patru al acestui secol.

b. Totuși, între anii 1948—1963/1964 Henri H. Stahl parcurge o a doua etapă, o etapă cumplită prin tot ce-a însemnat ea: dogmatism, trogloditism, distrugerea adevăratei culturi și a intelectualității, etapă în care sociologia era considerată știință burgheză iar sociologul era socotit ideolog burghez și dușman al sistemului, etapă în care este reflectată întreaga dramă a sociologiei românești și a lui ca sociolog și intelectual. În această etapă, teza luptei de clasă era draperia în spatele căreia se distrugeau cei ce nu se înregimentau tezelor dictate de Moscova și aplicate de partidul marxist-leninist-stalinist. Henri H. Stahl face un efort de readaptare: revine la domeniul asistenței sociale, preocupare avută la sfârșitul deceniului. Și cu aceeași migală și seriozitate, publică, în colaborare: *Manualul de prevedere și asistență socială*, vol. I; *Teoria și tehnica prevederilor sociale*, vol. II; *Metodologia investigațiilor de prevederi sociale*, 1962, fără a renunța la reflecțiile asupra problemelor ce-au constituit pasiunea vieții sale: satele devălmași.

c. În etapa a treia și ultima Stahl revine cu toată energia ce-o avea la vechile preocupări, dezvoltându-le pe baza unei bogate experiențe acumulate ca cercetător și cadru universitar.

H. H. Stahl își reia locul la catedră unde este fericit să contribuie la formarea noilor generații de cercetători ai fenomenelor și proceselor sociale. De la *Tehnica monografică sociologică*, publicată în 1934, ajunge la apreciatele volume de *Teoria și practica investigațiilor sociale*, (1974—1975), la valoroasele lucrări de analiză și sinteză asupra sistemului gustien și a surselor sale.

Ca profesor, ca om și cercetător științific a luptat cu toată energia pentru adevăr, împotriva imposturii și a prostiei, dar și a necinsiei — indiferent de ambalajul în care erau prezentate. Însă nu totdeauna el a fost învingătorul.

Dispariția lui Henri H. Stahl înseamnă pierderea unui mare savant, a unei personalități marcante a școlii românești de sociologie, a unui combatant ce nu poate fi înlocuit; înseamnă pierderea unui bun și sincer sfătuitor, a unui mare apărător a tot ce are mai valoros tradiția noastră, școala românească de sociologie.

Membrii Fundației „Dimitrie Gusti”, al cărui președinte de onoare a fost H. H. Stahl, socotese că avem obligația morală față de noi și de poporul nostru, să continuăm această linie, acest efort. Numai așa putem să cinștim cu adevărat memoria marelui dispărut; numai așa putem să dovedim că sintem buni specialiști ai domeniului și oameni de nădejde ai cetății.

Fie-i țărina ușoară!

Prof. dr. Ovidiu Bădina